

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

GYMNÁZIUM TÝN NAD VLTAVOU

Autor: Mgr. Miroslav Jaroš

Datum: 23.3.2014

Ročník: prima

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vzdělávací obor: Český jazyk a literatura

Tematický okruh: Jazyková výchova

Téma: Tvarosloví

Klíčová slova: Slovesný rod činný a trpný (opisný tvar, zvratná podoba)

Anotace: Prezentace seznamuje s tvary slovesného rodu činného a trpného, jak se tvoří tyto tvary, v jaké komunikační situaci se jednotlivé tvary používají.

Zpracování tohoto DUM bylo financováno z projektu OPVK, výzva 1.5

SLOVESNÝ
ROD

Slovesný rod

činný a trpný

○ Slovesný rod vyjadřuje, jestli je podmět původcem děje nebo ne. Rozlišujeme 2 slovesné rody:

○ 1) rod *činný*

2) rod *trpný*

○ **1) rod činný**: vyjadřuje děj,
který činí podmět
(**Rodiče uzavřeli smlouvu o**
stavebním spoření před dvěma roky.)

○ **2) rod trpný**: vyjadřuje děj,
který činí někdo jiný než podmět
(**Smlouva byla uzavřena rodiči před**
dvěma roky.)
(**Smlouvy o stavebním spoření se**
uzavírají stále častěji.)

Tvoření trpného rodu

Rod trpný vytváříme dvěma způsoby:

- 1) Opisným tvarem trpným – skládá se z **PŘÍČESTÍ TRPNÉHO** + tvarů slovesa **BÝT**. Příčestí trpné má tyto přípony: **-n** nebo **-t**:
*uzavř**en**, děl**áno**, vyzkouš**eno***
*ukry**t**, skry**to**, zbit**a*****

Tvoření trpného rodu

2) *zvratnou podobou slovesa*

- *pomocí zájmena – se –*
ve 3. osobě čísla jednotného i
množného:
- *vysílá se* seriál, knihy *se půjčují*, auta
se vyrábějí, vše *se připravilo*

Převeď věty do rodu trpného

(oba způsoby):

○ *V továrně vyrábějí traktory.*

1) OPISNÝ TVAR TRPNÝ: *V továrně **jsou vyráběny** traktory.*

2) ZVRATNÁ PODOBA SLOVESA: *V továrně **se vyrábějí** traktory.*

○ *Vzdělání šíříme mezi všechny lidi.*

Na stavenišťě přivezli nové cihly.

Zoraná pole oseli ječmenem.

Používání rodu trpného

- Tam, kde můžeme použít obě možnosti vyjádření rodu trpného, dáváme v běžném vyjadřování přednost zvrátané podobě slovesa:

Sídliště se buduje. Sídliště je budováno.

Někdy jednotlivými tvary rodu trpného můžeme vyjádřit významový rozdíl:

Domy se na noc zavřou. Domy jsou v noci zavřeny.

Rozlišuj:

○ *Film se promítá.
Film je promítán.*

X

○ *Letec se vyznamenal
v soubojích.*

CO VÍM:

- 1) Umím používat 2 slovesné rody – které?
- 2) Co vyjadřuje rod činný?
- 3) Co vyjadřuje rod trpný?
- 4) Kolik druhů má slovesný rod trpný?
Jak se vytvářejí?

Zdroje

- Průvodce českým jazykem aneb co byste měli znát ze základní školy. Mgr. Věra Dobešová, Mgr. Vladimíra Fialová. Didaktis 2005, vydání první
- Český jazyk v kostce pro základní školy a nižší ročníky víceletých gymnázií. Jana Eislerová. Fragment 2006, první vydání
- Český jazyk pro 6. ročník základní školy a pro odpovídající ročník víceletých gymnázií. V. Styblík, M. Čechová, P. Hauser, E. Hošnová. SPN – pedagogické nakladatelství, a.s., Praha 2004
- Český jazyk. Jiří Melichar a Vlastimil Styblík. SPN, n.p., 1967
- Český jazyk pro základní školy. E. Hošnová, I. Bozděchová, P. Mareš, V. Styblík, I. Svobodová. SPN, as, Praha 2006